

Моолдун соңгу-барыны кызыгында чараш керуштүгү боюду чууралдыг Хубсугул аймакта халха, хотгод, дархад, урианхай, уйгур, бурлт чижентиг хой националдыг чон чурттап турар. Аймактын арат чонбарыны амыралды Моолдун Араттын революстуг партиянын уауртуугазы-биле, Совет Зеленилинги ак-сеткилдиг улуг дузаламчынын ачызында эконоимика болгаш култура таласы-биле таныттымас кылдыр чечекте-лип, хөгжүп турар.

Хубсугул аймак — 109.000 дарбелчин метр девикирилг, 63 муң кижилик. Аймактын эконоимикасынын кол адыры—малдын баш саны 1.5 миллион.

Арат чонун амыралдынын үндөзини малдын баш саны улуустун эрге-чакырыгынын чылдарында барык 2 кат ап өскөн болгаш ижики бүрүзүне 24 баш мал оназып турар аларган.

Хойнун болгаш ине малдын усаазын экижидип, хойну нарын болгаш чартын нарын дүгүт, инекти зыт-сүт утганышынын кылдыр сайырадып турар. Аймактын малы чылдын дарт эргилдинде чер оларарал болгаш ижи, чыстын берге уелеринде немелде чечишти берип турар.

Аймактын девикирилг оок, серини агар бой-душтуг, бедик дагыч чурт болганда, малды кама болгаш чем-суур-биле хандырып онза чугула соорула болуу. Бисте шээр малдын 91 хуузу, мынсыгыт беда малдын, 82,2 хуузу чыгып камаа, серилик болгаш бир баш малга 65 килограмм бодун чөмөр, 1,3 килограмм холуссазлыг чөмөр оназып турар.

Недээ ажил-агый каттыжышынын бүрүзүне ортума-биле 66 муң баш мал оназып турар. Аймактын бугу малынын 80 хуузу социалистиг ажил-агыйларда каттыштырган. Наш чылдарнын мурунда хуу амылдыг чораз араттар недээ

Чечектелип турар Хубсугул аймак

ажыл-агый каттыжышынын артында эки-тура-биле киргеш, социалистиг улуг ажил-агыйнын артын куттун амыралдыраа көрүп, коллентивтиг ажил-агый бзулуг-ла эки чүбө-дир азырын медегер билгеннер.

Недээ ажил-агый каттыжышынын артында ажил-агый, организ-тургузуу бөлүгү, ажил-оругазы өзүп келген болгаш каттыжышынын нежигүннерини амыралды байдалы чайгылыш чоңка экижип турар. Бо чылын каттыжышынын артында оругазы 36 миллион тургит бооп, өң 20 миллион амыг хуузу нежигүннерини күшүнүнүн төлөвирине тыспыр.

Сөөлгү чылдарда чер ажилы чедишиниктиг хөгжүп келген. Бистин аймак чылда 30 муң гектар хире черге тараа, ногаа мултураларын тартып, оон ажаал алган тарза ижики бүрүзүне 18 пуд оназып турар. Аймактын недээ ажил-агый каттыжышынын артында 200 хире трактор-тур, 100 амыг комбайнлар болгаш недээ ажил-агыйнын өскө-даа техниказы амыралды турар. Машина-мал ажилынын станциялары недээ ажил-агый каттыжышынын артында 65 хуузу хандырып, тараа, ногаа ажилыга, мал чөмөри бөлөктөрүнө техникагы дузаламчыны көргүзүп турар.

Бистин аймакта чылда 20 миллион тургитиг продакциянын кылып үндүрүп турар дүк чуур фабрика, дагган дээрбиз, бапын улетпүрү, аш-чөм комбайны, улетпүр ноопаерация, типография, туагу конторазы, автобазы чижентиг элээн улетпүр будурулгелери амыралды турар.

30 чыл оон чоктаа чаа дөмөглөзөн эң баштайгы улетпүр болур дүк чуур фабрика болгаш аймак

гы үениң техниказы-биле чөспөглөнгөн, чылда 6 муң чыгам тонна дагган боз күчүлүг дээрбе болза, бистин өнүгүүсү Совет Зеленилинги дузаламчызы-биле туттууганын саптырга өөрүңчү-дүр.

Амыг үениң транспорт харылаазы чедишиниктиг хөгжүп турар. Сумуларнын 90 хуузу аймак таву-биле шуут тутуштурган телефон харылаазы, 20 амыг хуузу агар почтазы хандырып турар, 50 хуузу радио уелдиг болгаш төп суур черлерде 2300 хире радио талкалары амыралды турар.

Совет улустун дузаламчызы-биле туттууган, чылда 20 муң амыг тонна чүбү сөөртүр Хубсугулдун суг оруу моол-совет улустарнын меңге найыралынын илгериг дөмдө болур.

Арат чонун амыралды байдалын болгаш култураны сайырадыр дугайында үргүлчү сагыш салып турарынын ачызында култура-чырыдышынын черлери шалкын хөгжөзүн. Никити билгенин 29 эге болгаш ортума шюпаларында 7800 орулгар өөренип, ында ортума болгаш даади эртемниң 300 хире башкылар амыралды турар. Аймактын чоңунун бир муң ижики бүрүзүне 80 ижики май-биле шюлада өөренип турар аларган. Даади болгаш ортума эртемниң хой муң интеллигенция улус ажил-агыйнын болгаш културанын адырларында амыралды турар.

Шанзаа бижи билер ижики бары чок турган болза, ам бижи билбес ижики чон болу берген. Култура орулгары, клубтар, мыйыла булуңдар, номчулга черлери, турму болгаш кеңер киче чер бүрүзүндө непереп, эң-не ырак, хайчы черле-

де чедип, арат чонну хандырып турар. Култура болгаш уран-чүгүл болза, арат чонун амыралды чугула херектиг чүүдөлөр аларган.

Чокка чөдир-ле харлыг тайгаларга нежүп чораз иви амылдыг араттар чөдир өлгерин каггаш, суурларга кирип кезп, сайылган херелдиг, чырым, чыгыг башкыларда чурттап, нитинин ажилында идеяны ижикип турар.

Чонун кадын камгалалынын албан черлери, оон болбаазырангай күчүзү үзгүлтөк чоңка өскөн. Аймакта эмнелгелер 30, эмнеге салбырлары 80 четкен болгаш бир эмнеге-ле 600-даа четлес ижики оназып. Сөөлгү чылдарда ижикилериниң өлүр чоруу дына кызырып, чонун нежемиг азыри 1000 ижики бүрүзүне-ле 38,8 ижики болуп турар.

Хубсугул аймактын амылгы чоннары МАРП-нын XIV съездинин төгүлүг шийтирлерин күтөтпашаан, бистин чуртуууска социализминги материал-техниктиг базазын тургузур ажил-херекке үениги эки үлүг-хуузу кирип турарлар.

Улус ажил-агыйнын болгаш култураны хөгжүдөриниң үшү беш чыл планынын мал астырер соорулазын бистин аймак баштайгы 3 чылда-ла 101,9 хуу күүсөдип, эки чедишинин чедип алган. 1962 чылда малдын баш санын муруну чылдазынган 88 муң баш мал немей өскөн. Бо чылын малдын баш санын бүгү чүзүнөр азы-биле астырер аргалыг болуп турар.

1963 чылда аймак 20 муң тонна чыгыг тарааны ажаал ап, күрүнеге тараа дуузар планын 100,4 хуу күүсөтпөн.

Аймактын улетпүр, ажил-агый организациялары боттарынын планарын чыл санында күүсөдип турар. 1963 чылда будурулге планын бүгү будурулгелер ам 82 хуу күүсөдип алган чорук чыл планын күүсөдир аргалыг болганы ол болур.

Сөдүг болгаш белетил органиациялары бөрэн саарылганын база белетилдериниң планын чедишинин күүсөдип турар. Эвт, аны-буру дүңтөр, сүт, сармаж чергени белетилдериниң бүгү хөврлериниң планарын шуптузун амыр күүсөтпөн.

Култура-чырыдышынын албан черлериниң планын соорулгалары база-ла чедишинин күүсөтпөн турар.

Хубсугул аймак мал астырер, улус ажил-агыйнын планын соорулгаларын күүсөдир таласы-биле чуртта элээн бедик черин элээн. Бисте планын соорулгаларын күүсөтпөн суму, каттыжышынын шуут чок болган.

Хубсугулчунурын улус ажил-агыйында болгаш култура тургузуушунунда чедип алган эки чедишинини болза, МАРП-нын мерген уауртуугазынын болгаш Совет Зеленилинги бисте көргүзүп турар харан чок. дузаламчынын ачызы, арат чонун ал-бодун хайыраалаазы шу-дургу күш-ажылынын үре-түнели болур.

Бис чедип алган чедишининиң үлөм амыралды, партиянын мерген уауртуугазы-биле чоруп, улус ажил-агыйнын болгаш културанын хөгжүдөрүнү үшү беш чыл планын дөдүр күүсөдип, чайынмачан чедишинини чедип алырдыгы эргим өнүктөрүнө шуут дилим-биле илгерилеп тур бис.

П. БАЛДАН,
Хубсугул аймактын партия комитетинин бирги секретары.

Хой уругларлыг иелерни „Иениң алдары“ орден-биле болгаш „Иениң медалы“ медалы-биле шаңнаар дугайында Тыва АССР-нин Дээди Сөвединиң Президиумунун ЧАРЛЫ

- ССР-нин Дээди Сөвединиң Президиумунун өмүрүнөндө шаңнаар болза:
- БАРЫН-ХЕМЧИК КӨДЭЭ РАЙОН**
- ТОС УРУГЛАРНЫ ТӨРЭЭН БОЛГАШ КИЖИЗИТКЕН ИЕЛЕРНИ «ИЕНИНГ АЛДАРЫ» ОРДЕННИНГ I ЧЕРГЕЗИ-БИЛЕ**
1. Белек-Бар Мөңгүш Садык-ооловна — Аксы-Барлык көдээ Советте өг-бүлө ээзи.
 2. Куулар Дагчыт Кылым-ооловна — «Шекпээр» совхозтун ажилчыны.
 3. Куулар Дозулай Үндүповна — «Шекпээр» совхозтун ажилчыны.
 4. Куулар Чысырма Акпаштайовна — «Шекпээр» совхозтун ажилчыны.
 5. Мөңгүш Бичи-Кыс Суванжыковна — «Барлык» совхозтун ажилчыны.
 6. Мөңгүш Сүт Суураковна — «Болышевск» колхозтун колхозчузу.
 7. Мөңгүш Шоова Суулуевна — «Шекпээр» совхозтун ажилчыны.
 8. Ооржак Дарый Маныр-ооловна — «Барлык» совхозтун ажилчыны.
 9. Сарылар Оол-Сарыг Балчыповна — «Шекпээр» совхозтун ажилчыны.
- СЕС УРУГЛАРНЫ ТӨРЭЭН БОЛГАШ КИЖИЗИТКЕН ИЕЛЕРНИ «ИЕНИНГ АЛДАРЫ» ОРДЕННИНГ II ЧЕРГЕЗИ-БИЛЕ**
1. Дүү-Дарый Карамай Дарымалды — «Болышевск» колхозтун колхозчузу.
 2. Кужегет Селен Хөкүй-ооловна — «Барлык» совхозтун ажилчыны.
 3. Куулар Деспидей Дамалчов — «Шекпээр» совхозтун ажилчыны.
 4. Куусун Куркуяны Макпаловна — «Барлык» совхозтун ажилчыны.
 5. Ооржак Сагай Бак-Караевна — «Барлык» совхозтун ажилчыны.
 6. Ооржак Чүсүкүл Додуковна — «Шекпээр» совхозтун ажилчыны.
 7. Саая Амз Бегиевна — «Шекпээр» совхозтун ажилчыны.
 8. Сарылар Семит Шырыпчовна — «Барлык» совхозтун ажилчыны.
 9. Сарылар Хирлеш Эдикиевна — «Барлык» совхозтун ажилчыны.
 10. Хомүшү Долгар Сарыковна — «Болышевск» колхозтун колхозчузу.
 11. Хуналай Селдажы Кулаш-ооловна — Бай-Тал суурда өг-бүлө ээзи.
- ЧЕДИ УРУГЛАРНЫ ТӨРЭЭН БОЛГАШ КИЖИЗИТКЕН ИЕЛЕРНИ «ИЕНИНГ АЛДАРЫ» ОРДЕННИНГ III ЧЕРГЕЗИ-БИЛЕ**
1. Кара-Сал Сержи-Кара Дундуевна — «Болышевск» колхозтун колхозчузу.
 3. Куулар Елизавета Сенгидиновна — «Шекпээр» совхозтун ажилчыны.
 4. Мөңгүш Раа-Хеле Лаа-Сюроповна — «Шекпээр» совхозтун ажилчыны.
 5. Мөңгүш Чырта Шараровна — «Болышевск» колхозтун колхозчузу.
 6. Ооржак Мамбу Тоуту-ооловна — «Шекпээр» совхозтун ажилчыны.
 7. Ооржак Хола Омуктаровна — «Шекпээр» совхозтун ажилчыны.
 8. Саая Мазай Чулуновна — «Барлык» совхозтун ажилчыны.
 9. Сарылар Суут Шыраповна — «Шекпээр» совхозта мелдуку санитарка.
 10. Хомүшү Чылбак Дембиреловна — «Барлык» совхозтун ажилчыны.
- АЛДЫ УРУГЛАРНЫ ТӨРЭЭН БОЛГАШ КИЖИЗИТКЕН ИЕЛЕРНИ «ИЕНИНГ МЕДАЛЫ» МЕДАЛЫ-БЫЛЕ I ЧЕРГЕЗИ-БИЛЕ**
1. Донгак Көгөн Далыповна — «Болышевск» колхозтун колхозчузу.
 2. Мөңгүш Деспидей Күжүкпеновна — Кызыл-Мажалык суурда өг-бүлө ээзи.
 3. Мөңгүш Дютык Бай-ооловна — «Барлык» совхозтун ажилчыны.
 4. Мөңгүш Намчал Сектаевна — «Шекпээр» совхозтун ажилчыны.
 5. Мөңгүш Туртук-Кыс Лопсан — «Барлык» совхозтун ажилчыны.
 6. Ооржак Балыш Хемүшкеевна — «Барлык» совхозтун ажилчыны.
 7. Мөңгүш Стал Сууриновна — «Болышевск» колхозтун колхозчузу.
 8. Ооржак Орлук Сенгидиновна — «Шекпээр» совхозтун ажилчыны.
 9. Саая Биче-Кара Сөдүкеевна — «Болышевск» колхозтун колхозчузу.
 10. Саая Көк Багай-ооловна — «Барлык» совхозтун ажилчыны.

Амык кыс Марина Тюлош Кызылдың № 2 школазынын II класын дооскан. Школа өөренип тургаш библиотека херез эки шигээдип, ол амыла мергелдиш керүкен. М. Тюлош ам Каа-Хем районунун «Совет Тыва» колхозунда библиотекарылап амылдап турар. Ол бодун ажилына амык, улуг соңуургал-биле амылдап турар. Ол, массалык амылдарга идеянык киржип турар. Марина бир ай хуусаалыг танцы күрүзүн чокта чаа Кызылга дооскан. Колхозтун клубунда амыктар улуг соңуургал-биле чаа танчыларын танылап туралар.

ЧУРУКТА: Марина Тюлош. Фотогу С. ФЕОКТИСТОВТУУ.

Колхозтун кыштагында

БАЖЫН-АЛАК. (Телефон-биле). Чөв-Хемчик будуруге өргөлдөнгөн «Искра» көдээ ажил-агый артели малын организастиг кыштагалаткан: мыйытты беда мал 8 кезек черде, шээр мал 25 коланда көжүртүүнө. Кышка белетили частан эгелээш, багай эвес организастан.

Кыштагаларда арга кажаадыны чогур өйдүө бурун септешшаан, шээр малга 4 чаа кыштагын немей туткан, мыйытты беда малга 2 кажааны кылаш. Олар солуп кажеринге таарымчалыг белетил кыштагалары ам-даа немей организастар.

СЭКП обкомунун V пленумунун докталыны боттандырбашаан, ылаңды малчыларын чуртталга амылдарына чугула кичөгөнгөйи ам-дып турар. Сүт-баран фермаларында чуртталга бажыныры четтир, септелген чогур өйдүө чуртталга.

Колхозтун туудуларын күжүп хой бригадаларынче, мида малчыларын чуртталга бажынырын кылырине, оларын културтуг негелдеги хандырыны кол угадыларган. Бо чылын бригадаларын төлтеринде 6 элд ишти чуртталга бажыныры немей кылаш, 3 кыла булууну болгаш 3 чунар бажыны амылдадып кирген.

Фермаларга болган бригадаларга мал чөмөнүн кураарын тургузар соорула-биле суген, саваа беда өскө-даа чөмөр сөөртүргөн 3 трактор болгаш 5 автомашинамы бөжүлгөн. Кыштагаларга мал чөмөк сөөртүр амык бо дүңгерде кидин-тузук.

Музыка чогаалы болгаш политика, уран чогаал-биле бугун улуг чурттуу амыралы — бо чурт-де улуг-ла холбаа чок шыканы кылдыр чамды кижилер бойл бөр. Бурунгаар дештигертиг ижи төрөгөлтөнгөн баптычызы В. И. Ленин уран чууду чоңуну амыралды-биле ханы дамылаш-как холбаалыг кылдыр көрүп, уурачу музыка чогаалын ханы со-нуурган чоран.

Бистин республиканын кинокаданнарында үнүг эгелээн «Мөөфильм» киностудиянын бо чылын үндүргөн «Аппасионата» деп кино ленинни амыралды чачыгы-ла кезажин көрүктөгү бараалгатакан. Ол дөргө, 1920 чылдын кышкы кезажин, Илчач Е. И. Пешкованын бажыныгы, Максим Горький-биле ужуражып дөш Владимир Ильич чедип келген. Улуг чогаалчы биле революциянын баптычыны, ол кезже үр-ле хөрөшөнгөн. Кезажини төңүзүлө Владимир Ильич амык пивист И. Добровейнин күүсөдө-биле «Аппасионата» деп музыка чогаалын дымнаар.

Анза чедип келириниң бичи мурунда Владимир Ильич, англи чогаалчы Герберт Уэлс-биле беседалыган Уэлс бола, Россияны дөмбө карангы кылдыр көргөн. Ленин — Россияны революциянын кысыкчан ордунан чайлаан, бугун келеш, коммунизмин чырыткамы херелденип турар кылдыр көрүп турар.

Бетховенин «Аппасионата» деп күчүлүг музыка чогаалы бажың илтинде чачылганын уген. Улуг музыканынче бо чоргар музыка чогаалыга Владимир Ильич кончуп мыак чоран. Кидилерин аас-кеңикте, демиселче оон кыйгыраг чогаалын кайгам-чык күүсөдип олгар пианистин таланттыгына Ильич таалап олурган.

— Ол (Бетховен — ред) кан-дыг-даа херектиң доруа ийнеге турар көргөн, Ол бугу назында

Василий Доржатпан

1964 чылдың августу эргиледир автобус өй-тап маңы-биле Саая сыны ажилдыр, дыйлайты эрелин басы келген каалама орутуу куду чыгы сүргей кудургайлапкан. Ол бугу-нүч ужу-кылым турбо-даа шыканы кылдыр санылгылар. Автобустун элдик көлөкүлөдө бакылалы, арыг нагай агаарын херек долдуу тым-гыларга, таптын кандыг дээр. Автобусту чорумаллар шыгырт долу. А төрөз чөриңиң ужу-кылым эргим, каас чаражы-биле карака көстүп, өлчө ханылап кирген турум-на. Василий Доржатпан эрги ака-биле үш түс хире болуп, амыралды чедипшес турга-даа, ундарадым.

— Дөрт чыл... Эх! Че, ол-даа кичеер, мелегей-дир мен ийин, мелегей! — деп, ол боду билбей чугаалам казакан.

— Чүү дидир силер, эш? — деп, кожа олурган кижя айтырган.

— Чок, анза-ла...—дөш арны кыза берген.

Дөрт чыл мурунда сазылган тура сачылганд кылып, оон шийтирген. А ам хосталган, аалыга-төрөз Тывазында кирил көрөп олурары бо-дур. Амыралды, амылчачы катан эгелээр херек. Кичеерил эгелээр? Чүдөн эгелээр? Орта-ла билбей чооан. Бичала-даа ак-сеткилдиг, шычы чуртталга ол быжы-биле шийтирел алган бо-дур чоран. Дөрт чыл — эвээш эвес-де. Ол үениң дугурунда хойну көрүп, хойну болаан. Ангараның улуг ГЭС туузуна ол киришкен. Бичала-даа шийтирген кижиниң хуузу-биле киришкен.

Чанып келген доразан-на Василий Доржатпан кандыг-бир черге өөрлөң амыр деп бодой берген. «Класс доосуп, оон салыг школазыга оор-дөш чораш, ол-ла кижя болгай мен. Шыккан чок, болза-биле Омскке халкан. Агаа ол дагжы-техниктин б ай хуусаалап түр курузун доосуп алжар, ол-ла тускай эртим-биле 1957 чылда Ак-Довуракка багай эвес амыралды турган. Бичала-даа калдымын болгаш өг-бүлениңиң байла-ды-биле Ак-Туругта шуут-ла турму-чүп, доктаамал чуртталга-биле көжүп келгеш.

Василий Чудек-оолович Доржатпан олут-чылдын чок кижя болган. Бо улаада оон арай боорда бажыныга олуртууну «туду» алдым. Оон аажок арыг-силги, эмгекселеди өрөзлөнгө дий-на ийиле хөрежиң олурдуува, кадайы школа скулдын эргелекчи болгаш мида хуу-дугу, уруу 2-ги класста, а бичи олгу кырган-авазының аалыне «алдай» берген, Дөргөн хире харлыг ол

кижини даштында көргө, вааж амык шыккан сагылдырар. Бичала-даа дөрсөж бээрге, солуп болгаш «хөрбөзүн чүвези чок» деп чугаалап болур, чыкк чагай кижя болган.

— Силериниң билриңер, ол-ла багай хөрөмнүн «баны» сагышымда кжирбөзү үдө бо Ак-Туругта көлүп келдим — деп, ол чугаалаш, кезек болжып олурар. Уламчылады: «Эң-бөлөң бо школага эвт ажалкычы болуп киридим. Сүт сөөртүп, ишт дажып дөш өскө-даа амыралды катая-хаара күүсөдип-ле турдум. Алар шалың эрги ака-биле үш түс хире болуп, амыралды чедипшес турга-даа, ундарадым.

— Ол амылга үр болдулар бе? — деп, соңуургадым.

— Бир чыл, төс ай хире амыл-даан мен. Оон бир-ле хун школа директору мени келдирген болган. Барымга, директор мынча дей-дир: «Че, Василий, эвт ажалкычыңды ам каг, школа скулдын эргелекчил көрүңүзе чүдө». Баштай аймын тылпай барган мен. Школа скулда дөргө улуг херек: мида чүс-чүс өөреникчи чаштарын келер хевч, чөм-ажи болгай. Директор мээң дөрт чыл үениң билбөс эвес, кичача турары ол кижя боор? Бир эвес амыл-байн барымза? Бичаалдыр амыл-кажит чокка чугааладым. Кижин мени чөв алысады: «Ол чүдө сөд болдулаа амааржыр, сөдө бүдү школа коллективин бүзүр турардыр, сезинген херэң чөк» — анды. Кижилер мейзе минаар бузур турар болганда, ол идеяды окумак-тыр деп улам-на соорук кирил амыл-дай берген мен.

Василий Чудек-оолович 1962 чылдың сентябрында бөр Ак-Туруг 8 чыл школазында интернат эргелекчилеп турар. Башкыларын-даа, өөреникчилерин-даа арзылда оон ат-алдары улуг. Ажил-ише чаа үенин тып билер, кышкым чорук, кижилер арзынга эч-өч-биле амыл-дай шылдары — маңа эки түндүлөй берген боор деп бодол чачаарга тыттып ээр-дир. Василий Чудек-оолович башкы эвес кижя болгай, мичала-даа школанын ажилчына-ры-даа, башкылары-даа, өөреникчилери-даа оон «Башкы» дидир, ол хундугул аттын элдикчилериниң бээрэзи аларган.

Мен чөпсүмү, бажым согаш кылдым. А Василий Чудек-оолович Доржатпаны Ак-Туруг сурунч чуртталгалары дружина шаванын дөргөзүмгө соңуп алганар. Ол дуура-гезин багай эвес күүсөдип турар.

М. ӨЛЧЕ-ООЛ.

Эки организастан

АРЫГ-БАЖЫ. (Телефон-биле). Нитинин малын менди, тодт болгаш чыгыг кыштагаларын амыг кичөгөнгөйи төвүндө салдынын турар. Фрун районда «Коммунизмче орук» колхоз кышка белетилги хынамчы чурткан. Шээр малдын 36 кыштагаларында септелген эки организастан, олар солуп кижиринге 7 чаа немелде кыштагаларын белеткен. Сары-Хөлдө 300 инек кирер чаа кажаны амылдадып кирген.

Фермаларга болган хой бригадаларынче мал чөм сөөртүргөн организастиг чорудуп турар. Бо дүңгерде нитинга-биле 4800 центнер амыг ситенин кыштагаларда чедирген.

Мал кыштагаларынын бөлөкчө амылгы Нам-Дытта хой бригаданы эки организастаны айтырып чугула. Бугуруге, култура амыралды болгаш чуртталга бажынырын септелгенге частан эгелен хынамчалыг чурткан.

„Аппасионата“ КИНО

(В. И. Ленинниң дугайында чаа кино)

демисежи келген...— деп, Ленин чугаалаан. Каян пианист «Аппасионата» ойнап доозуптар, Владимир Ильич чоргаараал-биле мынчаар чугаалаар:

— Чок, мистер Уэлс, келер үе — ол дөргө коргутчү чорукту болгаш дөмбө дунуун симфонияны эвес-тир! Келир-үе— ол дөргө Бетховен-дир! Демиселде болгаш түргелди амык орткөш, өөрүңкүнү чедип амыр-дыр!

Ол бугу, уран чүт-биле чоңун амыралды төрөдештирениң ленинниң улегер-чиңге, уран чүтү амылдарынын ленинниң чыгыг шыккан дымнаштып турар! Улуг баштычынын ол кезже бодун тайылбырлашканын, кинону тургузуучулары көрүктүрү Совет чуртун бөгүтү амыралды чедирин көр. Эрада — Кремль, СССР-нин Дээди Сөведин бажынын кызыл туз казып

турар, ол туз дөргө — Ленинниң удуругуна революциянык тутуу.

Владимир Ильич 20 чылдар үеинде Бетховенин чогаалын дынап олтура, XX вектин 60 чылдарында чурттап турар совет кижилериниң — бистерин дугайынысты бодол олурган. Коммунизмни туртуулар турар бөгүтү кижилерге Чарковский, Бетховен, Пушкин, Байрон, Горький болган Балзак-даа, Магнитка. Денрогас, кур төрөң таразы, Ленин-М. М. Гварды болган космиктиг корабльдер, шупту бир дөмө үениги, чарык-бас тутуш холбаалыг.

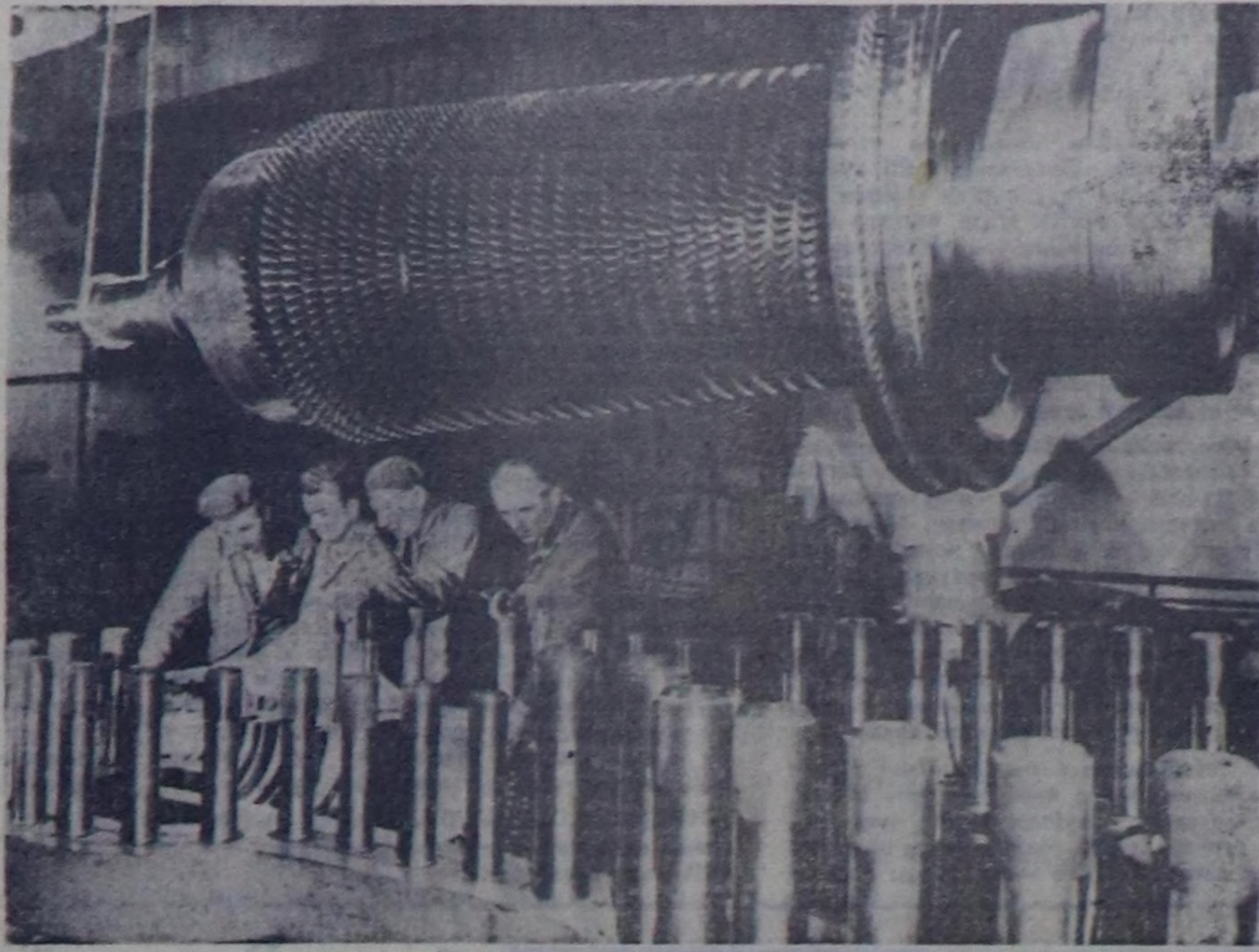
Бо киночуртукта А. М. Горькийниң бугулеги бидиндир (В. И. Ленин) деп өтеригине үндөзүм. Ленинниң ролун артист Б. Смирнов күүсөдип турар. Прокаттың улуг чогаалчынын өвр-хөврүн көрүктүрө артист В. Емельянов көргүскөн.

О. НАМЧЫЛАН.

Акы-дуңма социалистиг чурттарда

БҮГҮ ДИПТЕРЖЕ

Машиналар Чөөн чүдө, Барым чүдө, муруу болгон соңгу чурттарга чоруп турар. Чехословак бугу дүргөтүн турбиналары болгон тракторлары, станоктары болгон автомобильдери, протоктары болгон хамур дам комбайнары Индия, Индонезияны, Цейлонну, Египетти азы Бразилияны чегериниң энергиянын чагырып алып, мөгөдө күр чыгкан чорлерни аңсарар, бойдуз байлактарин ол чурттарга бараан болур кылдыр тургузуп дээш олеаннары келжилер чоруп турар. Социалист Чехословакия беш дилтерин 130 күрүслери-биле даштыкы салдыны кылдып турар. Ол дугайын биске ЧССР-ниң даштыкы салды министри Ф. Гамова чугаалаан.

Чөөн-Словак металлургия комбинаты — Чехословакия Социалист Республикасының эң улуу туузу. Ол комбинат чык бугу дүргөтүн шынтыктап көндүрүлгө чугула роль ойнарар. 1970 чылда ол комбинат 12 миллион тонна кабыр бээр. Ол бугу дүргөтүн туушунун чык чылдан бичиле ажыр чоруп турар, а оон девискээринде ам безин хөй-хөй металлургия бугу дүргөлери тургузуп кел-

Урус ажил-агыйнын өскө-даа адырлары-биле бир төмөй чехословак даштык экономиктиг хөгжүлдешти кол айтырылганын шогжурдөринге улуу даштык ойнап турарин ол демдеглез. Даштык салды колдууда социалист өскө-даа чурттар-биле экономиктиг кады ажылдажылганы ханыларынга дөгүм болуп турар, чүге дээрже, чехословак экономиканын хөгжүлдешти ол чурттарын экономикалы-биле быжык холбашкан. Делегейин оон өскө чурттары-биле даштык салды янзы-бүрт нийтлел тургузулуг чурттары-биле кады ажылдажылганы быжык-лаарын амыктыг чөсөз болуп тарар.

Чехословак даштык салды даян сөөдүдөгү деле, казан улуу эриг-чагырты боюдуң колуна алган болгон планын экономикаже шил-чөчү деле, оон шапкын-биле көргөжүп турган. 1948 чыл-биле даштык чуртун даштык салды саарылганы үш амык тап көзүлдү, а ола уениң дугузуна машиналарын дашкар үндүрери барык 7 катан өскө. Чехословакиянын экономика-нын хөгжүлдешти даян сөөдүдөгү деле улуу даштык салды даштык чүдө дүргөтүн туушунун чык чылдан бичиле ажыр чоруп турар, а оон девискээринде ам безин хөй-хөй металлургия бугу дүргөлери тургузуп кел-

Чөөн-Словак металлургия комбинаты — Чехословакия Социалист Республикасының эң улуу туузу. Ол комбинат чык бугу дүргөтүн шынтыктап көндүрүлгө чугула роль ойнарар. 1970 чылда ол комбинат 12 миллион тонна кабыр бээр. Ол бугу дүргөтүн туушунун чык чылдан бичиле ажыр чоруп турар, а оон девискээринде ам безин хөй-хөй металлургия бугу дүргөлери тургузуп кел-

ген. Ноябрьның эгинде бус-биле ажылдар электростанция аймагына кирген. Ол комбинаттың бугу-ле бугу дүргөтүн чыгы-биле болгон электри-биле хандар аларар.

ЧУРУКТА: бус-биле ажылдар электростанцияны турбиналарын эгеп турары.

ЧТК-СЭТА-ның фотозу.

да калбарган. ЧССР болза Азияны, Африканы болгон Латин Американы чурттарына машиналарын, дерилетин улуу хандырыкчымы аралган. Дашкар үндүрер нийти чүдө дүргөтүн туушунун чык чылдан бичиле ажыр чоруп турар, а оон девискээринде ам безин хөй-хөй металлургия бугу дүргөлери тургузуп кел-

Чөөн-Словак металлургия комбинаты — Чехословакия Социалист Республикасының эң улуу туузу. Ол комбинат чык бугу дүргөтүн шынтыктап көндүрүлгө чугула роль ойнарар. 1970 чылда ол комбинат 12 миллион тонна кабыр бээр. Ол бугу дүргөтүн туушунун чык чылдан бичиле ажыр чоруп турар, а оон девискээринде ам безин хөй-хөй металлургия бугу дүргөлери тургузуп кел-

ген. Ноябрьның эгинде бус-биле ажылдар электростанция аймагына кирген. Ол комбинаттың бугу-ле бугу дүргөтүн чыгы-биле болгон электри-биле хандар аларар.

ЧУРУКТА: бус-биле ажылдар электростанцияны турбиналарын эгеп турары.

Социалист Чехословакия бугу дүргөтүн өскө экономиктиг харылааларын моон солгар-даа хөгжүлдешти кол айтырылганын шогжурдөринге улуу даштык салды даштык чүдө дүргөтүн туушунун чык чылдан бичиле ажыр чоруп турар, а оон девискээринде ам безин хөй-хөй металлургия бугу дүргөлери тургузуп кел-

Чөөн-Словак металлургия комбинаты — Чехословакия Социалист Республикасының эң улуу туузу. Ол комбинат чык бугу дүргөтүн шынтыктап көндүрүлгө чугула роль ойнарар. 1970 чылда ол комбинат 12 миллион тонна кабыр бээр. Ол бугу дүргөтүн туушунун чык чылдан бичиле ажыр чоруп турар, а оон девискээринде ам безин хөй-хөй металлургия бугу дүргөлери тургузуп кел-

ген. Ноябрьның эгинде бус-биле ажылдар электростанция аймагына кирген. Ол комбинаттың бугу-ле бугу дүргөтүн чыгы-биле болгон электри-биле хандар аларар.

Ам бо үеде дашкар үндүрер машиналарын болгон дерилетин 80 амык улуу социалист лагеринин чурттарына чоруп турар чорук социалист чурттарын араныңа экономикти харылааларын болгон хөгжүлдешти кол айтырылганын шогжурдөринге улуу даштык салды даштык чүдө дүргөтүн туушунун чык чылдан бичиле ажыр чоруп турар, а оон девискээринде ам безин хөй-хөй металлургия бугу дүргөлери тургузуп кел-

Чөөн-Словак металлургия комбинаты — Чехословакия Социалист Республикасының эң улуу туузу. Ол комбинат чык бугу дүргөтүн шынтыктап көндүрүлгө чугула роль ойнарар. 1970 чылда ол комбинат 12 миллион тонна кабыр бээр. Ол бугу дүргөтүн туушунун чык чылдан бичиле ажыр чоруп турар, а оон девискээринде ам безин хөй-хөй металлургия бугу дүргөлери тургузуп кел-

ген. Ноябрьның эгинде бус-биле ажылдар электростанция аймагына кирген. Ол комбинаттың бугу-ле бугу дүргөтүн чыгы-биле болгон электри-биле хандар аларар.

Делиге хүлээп алышкын

Чөөн-Словак металлургия комбинаты — Чехословакия Социалист Республикасының эң улуу туузу. Ол комбинат чык бугу дүргөтүн шынтыктап көндүрүлгө чугула роль ойнарар. 1970 чылда ол комбинат 12 миллион тонна кабыр бээр. Ол бугу дүргөтүн туушунун чык чылдан бичиле ажыр чоруп турар, а оон девискээринде ам безин хөй-хөй металлургия бугу дүргөлери тургузуп кел-

ген. Ноябрьның эгинде бус-биле ажылдар электростанция аймагына кирген. Ол комбинаттың бугу-ле бугу дүргөтүн чыгы-биле болгон электри-биле хандар аларар.

Дуглас Хьюмну соңгаан

Чөөн-Словак металлургия комбинаты — Чехословакия Социалист Республикасының эң улуу туузу. Ол комбинат чык бугу дүргөтүн шынтыктап көндүрүлгө чугула роль ойнарар. 1970 чылда ол комбинат 12 миллион тонна кабыр бээр. Ол бугу дүргөтүн туушунун чык чылдан бичиле ажыр чоруп турар, а оон девискээринде ам безин хөй-хөй металлургия бугу дүргөлери тургузуп кел-

ген. Ноябрьның эгинде бус-биле ажылдар электростанция аймагына кирген. Ол комбинаттың бугу-ле бугу дүргөтүн чыгы-биле болгон электри-биле хандар аларар.

Өнчүк-чөңгөөлөр

Чөөн-Словак металлургия комбинаты — Чехословакия Социалист Республикасының эң улуу туузу. Ол комбинат чык бугу дүргөтүн шынтыктап көндүрүлгө чугула роль ойнарар. 1970 чылда ол комбинат 12 миллион тонна кабыр бээр. Ол бугу дүргөтүн туушунун чык чылдан бичиле ажыр чоруп турар, а оон девискээринде ам безин хөй-хөй металлургия бугу дүргөлери тургузуп кел-

ген. Ноябрьның эгинде бус-биле ажылдар электростанция аймагына кирген. Ол комбинаттың бугу-ле бугу дүргөтүн чыгы-биле болгон электри-биле хандар аларар.

Син Ким Даннын Магалыг Түннели

Чөөн-Словак металлургия комбинаты — Чехословакия Социалист Республикасының эң улуу туузу. Ол комбинат чык бугу дүргөтүн шынтыктап көндүрүлгө чугула роль ойнарар. 1970 чылда ол комбинат 12 миллион тонна кабыр бээр. Ол бугу дүргөтүн туушунун чык чылдан бичиле ажыр чоруп турар, а оон девискээринде ам безин хөй-хөй металлургия бугу дүргөлери тургузуп кел-

ген. Ноябрьның эгинде бус-биле ажылдар электростанция аймагына кирген. Ол комбинаттың бугу-ле бугу дүргөтүн чыгы-биле болгон электри-биле хандар аларар.

РЕДАКЦИЯНЫҢ АДРЕСИ: Кыргыз Шетинки — Бразилко студиячу, бажы № 3, Гелеловичи: Реакцияны 24 — 63, редакторун орадачыларыны 35 — 24, 25 — 38, фотолуу кызматын 22 — 64, чыгыш бугу дүргөтүн чыгы-биле болгон электри-биле хандар аларар.

Чөөн-Словак металлургия комбинаты — Чехословакия Социалист Республикасының эң улуу туузу. Ол комбинат чык бугу дүргөтүн шынтыктап көндүрүлгө чугула роль ойнарар. 1970 чылда ол комбинат 12 миллион тонна кабыр бээр. Ол бугу дүргөтүн туушунун чык чылдан бичиле ажыр чоруп турар, а оон девискээринде ам безин хөй-хөй металлургия бугу дүргөлери тургузуп кел-

ген. Ноябрьның эгинде бус-биле ажылдар электростанция аймагына кирген. Ол комбинаттың бугу-ле бугу дүргөтүн чыгы-биле болгон электри-биле хандар аларар.

Бистин кижилеривис даштыкыда

Эң-не янзы-бүрү машиналарын болгон дериг-хөрсөлдөрүн делегейин бугу дүргөтүн экспорттап чоруп турар совет улеттир бугу дүргөтүндин муң-муң инженерлер болгон амыкчылар чык бугу даштыкыга барып турар. А оларнын даштыкы умжарышкыннарын дугайын ам силерге чугаалап берели.

ка тырттырып алгаш, оон фото-чурттарын маганнарже таралып бергенер, оон ужуру чык дээрже, ол маганнарже алып кезектери мессе Николайга сатаалы деп турарлары ол. «Москвич» дээр машина «нежо» болгон «нево» дээр машиналарга чөпсө — кынар чүдүлү хөй чыгыш болгон багай оруктарын көрүп деп француз редактор солуга блжжж. Инчала-даа мессе Николайны мөгөлө шылаас болтур сен ийи. Солуга бижиттинен чүдүлү Николайга көргүскен салды алыштык бою кемчөөр. «Москвич» безин кудур черинге ою кулуп алышы мессе Николай сандалан. Ону олуртуп алган, совет машина француз машиналар ыракта да камалгалым-дыр дээринге бугу дүргөтү чедир, ою Николай сөөрткен. А казан чайынташкынар эркен соонда, механик Стефан мессе Николайга алган. «Москвич» олуруп болгон, шабаада олурган «нежо» дээр француз машинанын кылым-биле халдып эрте берген Ломени бугу чыгышчылары көргөн.

ИЙИ УЖУРАЖЫШКЫН

МИХАИЛ Алексеевич Кривошник — «Кызыл Этно» заводтун слесарь-таарыштырмачысы. Чүдөгө бугу дүргөтүн бир ангил кижиле ол ийи улуу журашкан. Баштайгы улуу Москвага, Ийи ужууда боттатты демир шоптулар кылдыр автоматты шугуму улуу ажил-агыйнын Бугу-экилд делегейинге Кривошник көргүзүп турган. Ол автоматын ажилдаштырган турда, ангил кижиле чедип келген, делегейи дамчыштыр жанча деп меледгез:

— Мындиг дүргөнү бе? Мында кышы кайын турар! Мурнууда-даа чыгыш маан шоптуларын ам октап турар машина-дыр бо.

«Кичөөни көр» аалчы дээниң кылдыр көргөш, ол кижиле харык кылдыр Кривошник автоматын ажилдаштырган. Англичанын шоптуну сөгирип алган, ол-ла дөраан ону октапкан, холун туртуурга:

— Ийи кончут-дур бе? — деп, Кривошник хуатумураан. Ийиң даштыкы турган бугу кижилер каттырмачысы.

Ийи ужуражышкын чыл соода, Лондонга болгон. Төрөн заводуга кылдырган чак автоматы Михаил Алексеевич совет делегейге көргүзүп турган. Танымы англичанын аяна база чедип келген. Ол ам бо улуу чыгышын арылган чедип келген. Шагыны секундомеринче көрүп туруп-туруп:

— Аза-ла алыны, ажилдашчынын дүргөнү ам мырмалып дам барып-тыр, — деп, ол алгыр чүвезин!

«МОСКВО, БОНЖУР!»

ДЖОЗЕФИ бугу Тогоуну найм-сылазы Ломе билер. Бугу тогалар-нымы ышкан, оон кези кара «янут» болгон үшүр чүвө деп алырмаш баштыг. Инчала-даа аяна мырмалы оонайгы: «Москво, бонжур!» — деп меледип, байыр чедирер.

Джозефин азын болгон аяна банана плантациянын өлгенер, а оон ээинге чылаачы терек апарган. Рудулу канчаар долгаарын болгон машинаны дүргөн чорударын канчаар шылтыдып, солугурун Джозеф өл көргүскен. Капот ажилдарын чөпшөрөөн. Мотор — француз механиктин ыдыктыгыларын ыдыктыг чүвө-ди-ди. Оон соонда Джозеф такен башкарган. Инчала-даа айыраты көргө, олча-ажык эвөш кирер шык болурга, Джозефти ол ойландыган.

Ломе француз «Ренову», америк «Фордту», итали «Фиатны», барыны-герман «Фольксвагенни» гаржарты бар. Инчарагы мына: ак кештигерге — ак, кара кештигерге — кара ажил деп чыгыш бар. Инчанган негрлерге чыгыш кара ажилчынар болуп сандалаар.

Орустарын Ломе гаражы чык. Оон ужуруда, совет барынар чөпшөрөөн турар Тогоуну «Вальвофф» фирманынын бугу гараж тулуп алырны олуруп дуулааннар. А аяна негр Оуфан-механик, а оон дуулаачымы — негр Манз болу берген. Мында бугу салышар база негрлер. Ак кештиг кижиле чыгыш мессе Николай. «Волгаларын» кылып турар хоорайдан аяна чед берген Николай Никитович Воронцовту ына-чаар адал турганнар.

Мессе Николай калдыг-даа негр-нин механик болу берген дуа чедиреринге белен деп, Стефан чугаалаан. Ажил шагынын соода ол ханага плакатты азып алган, мотору канчаар адырып база эптөрүн орай дүгөге чедир көргүзүп бээр.

Мессе Николай «Французтар хо-рааарлар, ою чыгыш-биле чурук-

3 хуулуг чээшкынниң облигацияларын садып алыңар!

Курунунң 3 хуулуг иштинки ойнаашкынның чээшкынниң талазы-биле ойнаашкынның кол тиражтары чыл бурунунда январь 30-де, март 30-де, май 30-де, июль 30-де, сентябрь 30-де болгон ноябрь 30-де, немелде тираж — сентябрь 30-де болуп турар. 1963 чылдың ноябрь 30-де Ташкент хоорайга 96-гы кол тираж болур. Чээшкынниң он чеди таржатарын азы-биле тиражтарга дараазында ойнаашкыннар:

Ректорунуң ораманчысы Д. О. БЕГИН.

Ойнаашкынар-ның кемчөөлдери	Кол тираж бурунунда тираж облигацияларын садып алыңар!	Кемчөөлдөрү	Ойнаашкынар-ның кемчөөлдери
10.000 рубль	—	17	
5.000 рубль	34	85	
2.500 рубль	85	425	
1.000 рубль	425	1360	
500 рубль	1360	13600	
100 рубль	11900	39100	
40 рубль	130696	140913	
Маттышкаш:	144500	195500	
Ойнаашкынарның нийти түңү рубль-биле	7905340	19364020	

Кол тиражтарга таварышкан ойнаашкынарны облигацияларын садып алган ойнаашкынарның азы-биле төлээр. Немелде тиражтар таварышкан ойнаашкынарны тиражтың болур хуузазынгар чедир тос айдан эвөш эвөс үеде баш уруп садып алган болгон ол ойнаашкынарны алып эргелиг чогуур таланууг облигацияларга төлээр.

Курунунң 3 хуулуг иштинки ойнаашкынның чээшкынниң 1964 чылдың сентябрь 30-де болор он чедиги немелде тиражы кирер эргелик № 17 таланууг облигацияларын 1964 чылдың январь 1-ге чедир садар.

3 хуулуг чээшкынниң облигацияларын садып алыңар! Ойнаашкынарның тиражтарына киринер!

КЫЗЫЛ ХОРАЙНЫҢ ТӨП АЖАЛГА КАССАЗЫ.

Кинотеатрларга

БОГУН

«НАЙРАЛ»: «Ванкын дугайын тоолчургу чугаа» 10, 12, «Дом с мизонином» 2, «Даш-Малага болушуну» 4, 6, 8, 10 шактарда.

«КАА-ХЕМ»: Урулгарга программалар 10, «Бистин моданымыс» 11, 15, 1, 15, 3, 15, «Незар» (1-ги, 2-ги сериялары) 5, 15, 7, 50 шактарда.

«НИСЕЙ»: «Найгамчытар Василис» 2, 30, «Чайганыш» 4, 30, 6, 30, «Ишкениш» болгон кызык 8, 30.

«ВОСТОК»: «Иван Бровкин кур черде» 3, 15, 7, 15, «Ентерина Варонина» 3, 15, 9, 15 шактарда.

«НАЙРАЛ»: «Ванкын дугайын тоолчургу чугаа» 10, 12, «Дом с мизонином» 2, «Даш-Малага болушуну» 4, 6, 8, 10 шактарда.

«КАА-ХЕМ»: Урулгарга программалар 10, «Бистин моданымыс» 11, 15, 1, 15, 3, 15, «Незар» (1-ги, 2-ги сериялары) 5, 15, 7, 50 шактарда.

«НИСЕЙ»: «Найгамчытар Василис» 2, 30, «Чайганыш» 4, 30, 6, 30, «Ишкениш» болгон кызык 8, 30.

«ВОСТОК»: «Иван Бровкин кур черде» 3, 15, 7, 15, «Ентерина Варонина» 3, 15, 9, 15 шактарда.

Кыргыз Шетинки — Бразилко студиячу, бажы № 3, Гелеловичи: Реакцияны 24 — 63, редакторун орадачыларыны 35 — 24, 25 — 38, фотолуу кызматын 22 — 64, чыгыш бугу дүргөтүн чыгы-биле болгон электри-биле хандар аларар.